

Književna poročila.

Charles Dickens, Povest o dveh mestih. Iz angleščine prevel Izidor Cankar. V Ljubljani 1911. Založila Katoliška bukvarna. 8°. 418 str. Cena broš. 5 K 50 v, vez. 6 K 50 v. („Leposlovna knjižnica“, IX. zvezek.)

Dejanje se odigrava deloma v nekem angleškem mestu, večidel pa v Parizu in sicer v viharni dobi velike francoske revolucije. Pozornost je osredotočena okoli rodbine zdravnika Manettea, ki je bil 18 let zaprt brez sodbe v državni ječi Bastilji; to pa vsled tega, ker je bil po naključju priča grozovitih nasilij, prizadetih kmetski obitelji po oholem markizu D'Aulnaisu. Doktorjeva žena je bila v tem povila hčerko in kmalu umrla, dete pa so poslali v odgojo na Angleško, v materino domovino. Čez dolga leta najde deklica očeta v pariškem predmestju Saint Antoine pri bivšem njegovem strežaju, sedanjem krčmarju Defargeu; ali radi trdega zapora je bil sloveči zdravnik oslabeel v imbecila, ki se je pečal s čevljarjenjem. Po povratku v Anglijo se starcu vrne duševno zdravje in živi srečen z ljubljeno svojo Lucijo, dokler se ne seznaní natančneje pri neki obravnavi z rojakom Darnayem, ki je bil obdolžen veleizdaje, toda po čudovitem slučaju oproščen. Mladenič, nečak okrutnega markiza D'Aulnaisa, se poroči tekom časa z Manetteovo hčerjo in obljubi doktorju, da ne izda nikomur svojega pravega imena. Ko pa nepričakovano iz bruhne v Franciji revolucija, hiti Darnay (pravzaprav D'Aulnais) domov, da otme življenje svojemu zvestemu oskrbniku, ki ga je drhal ujela. Kot aristokrat in emigrant postane seveda on sam jetnik ter je v opasnosti dati glavo in kri, kakor na tisoče drugih plemičev in pristašev starega režima. Tasta in soproga prideta zbegana za njim v Pariz in sivolasemu narodnemu mučeniku, ki je hiral osemnajst let v Bastilji kot žrtev aristokratske nadutosti, se posreči izposlovati zetu popolno prostost. Toda ta je po dveurni svobodi vnovič aretiraa in troje prič nastopi proti njemu: nekdanji vdani Manetteov strežaj, gostilničar Defarge, njegova soproga in slednjič, kar je najhujši udarec usode, Manette sam, to se pravi njegov zapisnik iz ječe, v katerem je s krvjo in ogljem popisana na pretresljiv način vsa beda preganjane rodbine, njegovo lastno trpljenje in nečuvene grozovitosti zatiralca D'Aulnaisa. Smrtna obsodba je nemudoma izrečena nad nečakom sovražnega aristokrata, vendar ga pravočasno reši Lucijin oboževalec, Anglež Carton, stopivši na njegovo mesto — že vdrugo mu pomaga s pomočjo frapantne podobnosti — dočim ukaže njega v narkozi odvesti z njegovimi dragimi prek morja.

Naivna bi bila misel, da je s temi kratkimi podatki izčrpan bogati zaklad zanimivih dogodkov: v ta grobi kanvas so vpletene od vseh strani spretno in umetno neštete nitke, ki se spajajo v pestro preprogo življenja, presenetljivo zбоk neobičajne živosti in raznoličnosti. Knjiga bo ugajala osobito ljudem, ki niso prijatelji dolgoveznega, subtilnega razkrajjanja čuvstev in motivov, ampak ljubijo sintezo in solidno zgradnjo. Široki epski razmah pripovedovanja, ki je često pronikneno z diskretno ironijo in nedolžno satiro, predvsem pri opisih, predstavlja izredno plastiko osebe, razvijajoče se v nepozabne tipe občečloveške veljave. Obcnem je Dickensova povest nalik aglomerat kristalov, skozi katere gledamo v vseh

smerih povečano sliko družbe iz XVIII. stoletja; nekoliko potez iz angleške sodobnosti in celotno podobo francoskih razmer. Iz posamičnih dogodkov se riše pred čitateljevim očesom pretresljiva stiska nižjih stanov, nezaslišana potratnost plemenitah ter zatiranje sestradanih podložnikov. Potem sledé krvavi prizori iz revolucije, ki je bila porodnica novega socijalnega reda, epoha rodovitna v velikih činih in herojičnih žrtvah, pa tudi obremenjena s katastrofami in uničevanjem, omadeževana s političnimi zločini. Nebistveno je vprašanje, je li evokacija te dobe zgodovinsko povsem zanesljiva; bralci jo žive in uživajo, ker se giblje in trpi pred njimi. Kako nestrpo pričakujete razpletka prekucuskih zarotnikov „žakerije“, ki ima svoje žarišče v predmestju Sv. Antona, tako mojstrsko naskiciranjem v vsej njegovi beraški nagoti in tigrski krvoločnosti, in zasledujete naklepe nespravljivo maščevalnih žensk — amazonk in hijen!

A. Debeljak.

Narodne pripovedke v Soških planinah. Zbral in napisal Andrej Gabršček. V Gorici 1910. Tiskala in založila „Goriška tiskarna“ A. Gabršček. 8°. 384 str. Cena broš. 3 K.

Zbirka obsega 41 pravljic (ne pripovedek) iz Vrsnega, Kobarida, Livka in Beneške Slovenije. Tem sledi še „Dodatek iz zbirke Jos. Kenda, nadučitelj (!) v pokoju“, osem pravljic iz Temljina in Kobarida. — Za folklorista je dobro, da navaja Gabršček pri mnogih pravljicah slovanske, rumunske, grške, nemške, francoske i. dr. inačice. Preapodiktčna se mi zdi trditev (str. 27), ki se nanaša na pravljico „Lucifer se izveliča“: „Ni znana nikaka inačica v nobenem drugem narodu“. Spominjam se dobro, da je priobčil videmski časopis „Pagine friulane“ prav podobno furlansko pravljico. — Treba bi bilo povedati občinstvu, da niso te pravljice prikladne mladini, ker so nekatere izmed njih à la Decamerone in tudi zato, ker je jezik jako slab. Zapisane so namreč pravljice v knjižni slovenščini, toda v kaki! G. nabiratelj sklanja: z malenkostmi, na vratih, mladi gospi (dat.), z odprtimi ustimi; šesti sklon rabi brez predloga. Za dvojino najdemo oblike: medve sve videle, poslušale sta (sestri), sestri sta bile radovedne, sestre sta jo pričakovale, obe sta bile zdrave itd. Dalje čitamo: „Požlahtniti hočem jeden najdražji mi drev“, „žolč je pokala“ (256), „Tri sto goldinarjev so majhna dota“, „Kraljičina je ozdravila“ (nam. -ela, str. 106), „poknjeni lonci“, „Li vidiš ne?“, ničesa, vsakomur, cesarja sin, svota, „ostudba“, cesarjevna (nam: cesarična), kupávati, potrebávati ... Z doslednostjo se greši v pravopisu: zmírjati, pomíriti s puško; gljuh, uprašati, upijem, upliv, utis, učeraj, utaknem, ušeč, nevošljivost, odahnniti se, nježen, mošna, rmeno, varjem, mahljej, dovolj, vshod, možki, uni, sínaha, slajščica, grizti, kálenca (nam. kálanica), polen itd. Seveda je ta ali oni slučaj tudi lahko tiskovna napaka, katerih je v knjigi preveliko število; kajti korektura je bila izredno zanikarna. Mnogo je primerov neslovenskega besedoslovja in germanizmov. Za skromno opremo knjige je cena previsoka.

Ivan Koštiál.

Gabriele D'Annunzio, Le Mystère de St. Sébastien. Paris 1911. — Slavní italijanski pisatelj, čigar ločena soproga je Francozinja; se je približal letos francoskemu narodu, podávši mu svoj novi umotvor v njegovem jeziku. D'Annunzio je spesnil misterij sv. Sebastjana v Versaillesu, kamor je ubežal pred upniki, in ga dal predstavljati v gledišču Châtelet s sijajnim pompom. Sujet je s čebelično marljivostjo kompilirán iz „Zlate legende“ in številnih drugih virov ter anakronistično presajen v srednji vek, dasi se je vršila tragedija za Dijoklecijana. Prva slika na lilijskem dvorcu: Sebastjan, poveljnik strelcev, potrjuje v Kristovi veri